

Niebrzegowska-Bartmińska, Stanisława

"Voprosy onomastiki", 2009, nr 7 :
[recenzja]

Etnolingwistyka 22, 277-278

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

lecznicze, zastosowanie magiczne, wykorzystanie w życiu codziennym. W drugiej, omawia wzajemne oddziaływanie kodów kultury tradycyjnej w konceptualizacji roślin, np. kojarzenie rośliny z ciałem człowieka, podział na rośliny męskie i żeńskie, obce i in. Ostatnia część pomyślana jest jako swego rodzaju słownik wybranych gatunków roślin (bławatek, dziurawiec, pszeniec gajowy, pokrzywa, jaskier, mniszek, pierwiosnek, babka, piołun, cykorja, czartopłoch, storczyk). Każde „hasło” zawiera słowiańskie nazwy danej rośliny, opatrzone szczegółowym komentarzem oraz rekonstrukcją przypisaną jej sensów symbolicznych.

EP

A. A. Ivanova, V. N. Kaluckov, L. V. Fadeeva, *Svjatye mesta w kul'turnom landšafte Pineža (materialy i kommentarii)*, Moskwa: OGI, 2009, 510 s.

W książce przedstawiono wyniki badań nad prawosławiem ludowym w Pineżu, regionie leżącym na północy Rosji w dorzeczu rzeki Pinegi (nieдалeko Archangielska). Zawiera materiały z zakresu folklorystyki, etnologii, dialektologii i historii, opatrzone mapami i fotografiami. Składa się z trzech rozdziałów i dodatku.

Rozdział pierwszy dotyczy morfologii świętego miejsca, typologii miejsc świętych i świętych tego regionu. W jego końcowej części zamieszczono pochodzące z lat 20. i 30. XX wieku opowieści o świętych miejscach, dotyczące głównie okoliczności powstania i zburzenia bądź spalenia świątyń.

Rozdział drugi, zatytułowany *Święte miejsca Pineža we współczesnej tradycji ludowej*, zawiera przekazy ustne mieszkańców Pineža z lat 1970-2004. Tematem tych relacji są przede wszystkim, podobnie jak w rozdziale poprzednim, okoliczności powstania, zamknięcia, zburzenia lub spalenia cerkwi i kaplic oraz ich odbudowa, a także niszczenie i ponowne stawianie krzyży. Niektórzy informatorzy podają dokładne dane dotyczące położenia i wyglądu świątyń. W tym rozdziale można również znaleźć przekazy o niezwykłych zdarzeniach (m.in. o znalezieniu ikony świętego Mikołaja podczas ścinania drzewa w lesie), które stały się impulsem do wybudowania cerkwi lub kaplicy. Większość tych relacji nie należy do gatunku legendy ludowej.

W ostatnim, trzecim rozdziale pracy zamieszczono fragmenty dokumentów i publikacji z okresu od końca XVIII wieku do początku wieku XX, które dostarczają informacji o cerkwiach, kaplicach, krzyżach i monastyrach Pineža. Tom zamyka dodatek z wykazem motywów występujących w przekazach ustnych o świętych miejscach. Są to: wzniesienie świętego miejsca, nazwanie go, opis świętego miejsca (m.in. położenie i wygląd zewnętrzny), praktyki wykonywane w świętym miejscu (m.in. poświęcenie bydła, chodzenie z krzyżem), cuda, które zdarzyły się w świętym miejscu (m.in. ukazanie się świętego, uratowanie bydła), spustoszenie świętego miejsca (monastynu, cerkwi, kaplicy, krzyża), kara za grzech, odbudowanie świętego miejsca.

AB

„Voprosy onomastiki” 2009 nr 7, Ekaterinburg: Izdatel'stvo Ural'skogo universiteta, 2009, 144s. + 3 nlb.

Opublikowany siódmy numer wydawanych regularnie w Jekatierinburgu „Voprosy onomastiki” zawiera pięć działów tematycznych: „Artykuły”, „Komunikaty”, „Materiały”, „Trybunę onomatologa” i „Życie naukowe”. W wydanym ostatnio numerze zamieszczono studia z zakresu archaicznej toponimii z prefiksem *po-/na-*, funkcjonującej na północy i zachodzie Rosji (V. L. Vasil'ev) i substratowej hydronimii dorzecza rzeczy Nemnjugą (N. V. Kubinina), o cesze ‘przeznaczenie’ w nazwach cerkiewnych pól średniowiecznej Anglii (E. Ė. Ivanova), nazwach męskich w zabytkach XVII wieku (I. V. Efimenko), o tzw. „imionach mówiących” w literaturze dziecięcej

(V. V. Bardakova) oraz relacjach między onomastyką literacką i poetycką (A. A. Fomin). W komunikatach mowa o elementach legendarnych i realnych w nazwach wsi w okolicach Łuczanowic (J. Kołarżik) oraz nazwach rzeki Wąg (A. L. Šilov). Blok materiałowy przynosi informacje na temat imion staroobrzędowców uralskiego wojska kozackiego (A. I. Nazarov). Tendencje i praktyki we współczesnej rosyjskiej urbanimii omawia A. K. Matveev w dziale „Trybuna onomatologia”. W bogato wypełnionym dziale pt. „Życie naukowe” odnotowano sprawozdania z VI ogólnorosyjskiej konferencji naukowej „Problemy onomastyki ogólnej i regionalnej”, II Bałkańskiej międzynarodowej konferencji onomastycznej, XI międzynarodowej konferencji „Onomastyka Powołża”. W tym samym dziale zamieszczono recenzje książek poświęconych antroponomii języka starogreckiego i poetyce imion u Dostojewskiego. Zgodnie z tradycją numer „Voprosov onomastyki” zawiera także informacje o książkach i nowych pracach z zakresu onomastyki oraz wspomnienia o zmarłych uczonych.

SNB

Vitalij Kononenko, *Koncepty ukrajins'kogo dyskursu. Monografija*, Kyjiv – Ivano-Frankivs'k, 2004, 248 s.

Monografia poświęcona problemom lingwokulturologii i badaniom wartości w języku ukraińskim. Kluczowym terminem tej pracy jest koncept, który autor rozumie jako zestaw pojęć, wiedzy, asocjacji i doświadczeń w mentalnym świecie człowieka. Materiał praktyczny został zaczerpnięty z klasycznego i współczesnego języka ukraińskiego i poddany analizie dyskursywnej.

Obiektem badań są koncepty: *Volja* (wolność, wola), *Svoboda* (swoboda), *Nevolja* (niewola), *Slava* (sława), *Nadija* (nadzieja), *Dolja* (dola), *Vira* (wiera), *Kochannja* (miłość), *Grich* (grzech), *Virmist'* (wierność) i inne. Materiał przykładowy pochodzi z dzieł Tarasa Ševčenki, Lesi Ukrainjy, Panas Mirnogo, Ivana Franka, Michajła Kocjubins'kogo, Vasylja Stefanyka. Zdaniem autora, w twórczości pisarzy ukraińskich, zwłaszcza przedstawicieli klasycznej literatury ukraińskiej, ujawniają się nie tylko ich rysy indywidualne, ale także charakter narodowy, który wyodrębnia ukraińskość na tle światowym.

Autor dochodzi do wniosku, że w wizjach konceptualnych każdego etnosu ujawniają się rysy mentalne, psychika narodowa, która jest nośnikiem wartości.

Monografia adresowana jest do badaczy, nauczycieli, studentów i wszystkich zainteresowanych etnopsychologicznym wymiarem języka ukraińskiego.

NG

„Filologija” nr 14, red. Aloyzas Gudavičius, VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2009, 130 s.

Kolejny tom rocznika, wydawanego na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu w Szawlach (Litwa), zawiera dwanaście rozpraw (po litewsku, angielsku, niemiecku i rosyjsku), w większości poświęconych analizie tekstu. Materiały grupują się wokół trzech głównych zagadnień: (1) ogólnej problematyki tekstu, (2) analiz materiałowych, zwłaszcza na przykładach z literatury pięknej, (3) pragmatyki międzykulturowej.

Spśród rozpraw teoretycznych wymieńmy artykuły Zity Alaunienė (*Teksto semantinis branduolys, klasifikacija ir struktūra*) i Redy Baranauskienė (*The Phenomenographical Analysis of a Consecutively Interpreted Text*) – pierwszy poświęcony został problemowi systematyki tekstów ze względu na ich „jądro semantyczne” oraz ukształtowaniu powierzchniowej warstwy tekstu w zależności od relacji składników owego „jądra”, drugi zaś – kwestiom przebiegu interpretacji tekstu podczas tłumaczenia symultanicznego i strategiom, które stosują tłumacze w sytuacji, gdy nie do końca rozumieją przekładany tekst lub zapomnieli potrzebnego akurat słowa itd.